

Overall waar we kijken in de woonkamer van Bart glimt en blinkt het.
FOTO BOUMEDIENE BELBACHIR

kant. Voorzien van handige opbergvakjes voor andere lenzen of preparaatglaasjes. “En als het sleuteltje van de kist erbij zit, dan is de set een pak meer waard. Sommige sleuteltjes alleen al kosten honderden euro’s.”

Kinderspel

Bart Verhaeren is naar eigen zeggen gepassioneerd door de mechaniek van zijn microscopen. “Het zijn uiterst verfijnde instrumenten. De combinatie van het denkwerk bij het ontwerp en de handenarbeid die nodig is om die fijne mechaniek te maken, dat boeit me mateloos. Sommige van deze voorwerpen zijn meer dan 150 jaar oud. In die tijd waren er geen computergestuurde machines die kleine onderdelen perfect op maat konden maken. Al deze instrumenten zijn met de hand gemaakt door vaklui en bedacht door slimme koppen. Ik heb een microscoop van Zeiss in mijn verzameling die in verschillende delen van Duitsland naar de Verenigde Staten werd verscheept. Weinig Amerikanen spraken Duits en toch kon zelfs het kleinste kind het toestel in elkaar zetten omdat de ingenieurs van Zeiss de microscoop zo ontwikkeld hadden dat elk schroefje maar op één plaats paste. Geweldig.”

Een unieke zoldervondst heeft Verhaeren nog niet gedaan. “Het internet is mijn werkterrein. Meestal worden deze voorwerpen opgekocht door antiquairs of veilinghuizen die ze vervolgens te koop aanbieden. Je komt dan niet veel te weten over de herkomst van de microscoop of de eigenaar. Maar af en toe vind je in het kistje een briefje met notities van een wetenschapper of een bewijsbonnetje dat de microscoop hersteld is geweest.”

Bart Verhaeren

Antieke microscopen (63), handspectroscopen (16) en dradentellers (10).

Dradentellers en spectrometers

“Ik heb één speciaal toestel dat met een hele catalogus werd geleverd. Het is de micro-telescoop van Davidson, een van de jongste voorwerpen in mijn collectie. Dat is een microscoop die je kon ombouwen tot een kleine telescoop. Handig om bijvoorbeeld in het veld planten of insecten te bestuderen, maar ook dieren in de verte. Het was een heel multifunctioneel toestel en in de catalogus staan tekeningen van allerlei accessoires die je nog aan dit toestel kunt toevoegen. Zo’n boekje is erg zeldzaam. Een steendruk uit de periode 1910-1920, dat zie je niet vaak.”

Naast microscopen verzamelt Verhaeren ook nog andere optische meetinstrumenten zoals spectroscopen en dradentellers. Een dradenteller werd gebruikt in de textielindustrie om de dichtheid van linnen of katoen te controleren. “Hoe meer draden er per vierkante centimeter zaten, hoe beter de kwaliteit van het stof. En dat bepaalde ook de prijs. Katoen onder de 200 draden werd *percal* genoemd, erboven *muslin*. Het spreekt voor zich dat muslin duurder was, maar sommige fabrikanten probeerden te sjoemelen door bijvoorbeeld een stof met 180 draden te verkopen als muslin. Daarom zijn deze dradentellers uitgevonden”, aldus Verhaeren.

“Een spectroscop is een optisch instrument met binnenin enkele prisma’s die het invallende licht breken. Zo kun je het kleurenspectrum bestuderen en op basis daarvan de samenstelling van een materiaal bepalen. We spreken over de 19de eeuw hé, toch prachtig wat ze toen al konden.”

Patina

Bart Verhaeren vertelt honderduit

PRONKSTUK

Het absolute pronkstuk houdt Bart Verhaeren liever voor zichzelf, want “niet iedereen moet weten wat ik allemaal in mijn verzameling heb steken”. Maar de polarisatiemicroscoop van Swift mag wat hem betreft ook op een piëdestal staan. “Deze microscoop is toch al snel 2.500 euro waard.”

over zijn collectie, weet zelfs over de kleinste details van zijn verzamelstukken interessante verhalen. “Ik heb zelf een website over mijn hobby. En al mijn foto’s en informatie deel ik met een Nederlander die een website heeft over mineralen, maar ook de bijhorende optische instrumenten. Zo probeer ik als verzamelaar ook een beetje bij te dragen aan de kennis van deze materie.”

Volgens Verhaeren zijn er niet veel microscopen die specifiek zijn dan een andere. “Of je moet al naar heel specifieke microscopen kijken, maar die passen niet in mijn budget. Dat zijn handgemaakte, heel oude exemplaren uit de 18de eeuw waar slechts weinigen van zijn geproduceerd. Dan zit je in prijscategorieën van 8.000 tot 15.000 euro per stuk. De meeste staan in musea. De kans dat je zoiets nog bij mensen op zolder zult vinden, is quasi onbestaande. Je hebt in dit wereldje ook veel mensen die microscopen op-

kopen en ze vervolgens voor meer geld proberen door te verkopen aan verzamelaars. Er zijn erbij die denken dat ze die voorwerpen moeten restaureren of herschilderen. Maar dan hoeft ik ze al niet meer. Er mag wat patina aan zitten. Ik heb liever eentje waarvan de lak slecht is dan eentje die gerestaureerd is. Dan mogen ze mij geld bijgeven, maar dan wil ik hem niet. Voor mij mag een microscoop geleefd hebben. Ik koop zelfs microscopen die niet compleet zijn. Het kan zijn dat ik soms jaren moet zoeken naar een ontbrekende lens. En misschien gaan er zijn die ik nooit ga vinden, maar ja, dat maakt verzamelen juist zo plezant.”

→ Meer info: www.antiqueoptics.eu

MORGEN

Bart Hermans uit Bilzen verzamelt alles van He-Man, de speelgoedheld uit de jaren 80